

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Кліщенко В.О., Дегтярьова І.Б.

На початку здійснення приватизації багатьом здавалося, що саме вона стане тією чарівною паличкою, за одним дотиком якої всі підприємства набудуть розквіту. Серед інших причин невиправданих очікувань від роздержавлення майна. Головна з них, на наш погляд, полягала у відсутності чіткої нормативно-правової бази. На 14 році незалежності України вдалося провести інвентаризацію державного майна та створити Єдиний реєстр об'єктів державної власності. Управління державними корпоративними правами привабливих господарських товариств в Україні здійснювали міністерства, відомства та обласні державні адміністрації, а непривабливих та збиткових підприємств - регіональні відділення Фонду державного майна України (ФДМУ). Така ситуація зберігається і зараз. Наприклад, автотранспортні підприємства, у статутних фондах яких є державна частка (25 % і більше), відповідно до умов тендерів зобов'язані здійснювати перевезення пасажирів пільгових категорій. Тарифи на ці послуги встановлюються місцевими органами влади, і вони ж зобов'язані компенсувати витрати автотранспортників на перевезення пільговиків. Їх робота залишається збитковою.

Такий «розподіл» бюджетних коштів призводить до заборгованості з виплати заробітної плати та ненадходження коштів до бюджету і врешті-решт до невиконання умов тендеру. Замість них на лініях відразу ж з'являються приватні перевізники, яким встановлюється значно менша сума податку, ніж АТП. Пояснюється така ситуація тим, що водії маршруток, своєчасно отримуючи державні субвенції за так зване перевезення пільговиків, яких вони в переважній більшості навіть на поріг своїх авто не пускають, щедро діляться коштами з чиновниками.

Сьогодні працюють збитково і деякі акціонерні товариства, в яких частка державного пакета акцій становить 50 % і більше. Яскравим прикладом цього є ВАТ «Мелітопольський верстатобудівний завод ім. 23 Жовтня», який включено до переліку стратегічних підприємств. В даному випадку посадові особи Міністерства промислової політики зобов'язані піклуватися про інтереси нашої країни і надавати державні

замовлення на виробництво продукції спеціального призначення хоча б у розмірі 50 % від потужностей підприємства. Але цього не робиться протягом багатьох років, незважаючи на численні пропозиції і звернення ФДМУ та регіонального відділення.

У 2004 році, намагаючись повернути до державного бюджету податковий борг, який в цілому складається лише із штрафних санкцій, Мелітопольська державна податкова інспекція реалізувала за безцінь ліквідне майно зазначеного підприємства, яке забезпечувало увесь виробничий цикл. Це зроблено без погодження з Кабінетом Міністрів України і всупереч Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 21.12.2000.

Наведені приклади свідчать про те, що наявність в акціонерних товариствах державного пакета акцій у розмірі 50 % і більше не завжди гарантує прибуткову діяльність підприємства. Винятком є високорентабельні державні монополії. Саме тому доцільно було б першочергово здійснити приватизацію вищезгаданої категорії підприємств. Є група акціонерних товариств, у яких державний пакет акцій становить менше ніж 50 % статутного фонду. На цих підприємствах власники контрольних пакетів акцій на загальних зборах приймають рішення щодо спрямування прибутків на розвиток своїх програм, а дивідендів від них як держава, так і рядові акціонери жодного разу не отримували. Звичайно, такі пакети акцій необхідно продавати, адже управління державними корпоративними правами зводиться до чистої формальності і до недоцільного витрачання часу і бюджетних коштів на листування, відрядження, участь у судових процесах тощо. Деякі власники контрольних пакетів акцій проявляють ще більшу винахідливість: на загальних зборах приймають рішення щодо передачі ліквідних активів підприємства у вигляді внесків до новостворених ними акціонерних товариств або здають нерухоме майно в довгострокову оренду. Самому ж ВАТ залишаються у спадок лише борги і неліквідні активи. Тобто таке підприємство з державною часткою акцій фактично припиняє свою виробничу діяльність і існує як юридична особа тільки на обліку у Єдиному реєстрі об'єктів державної власності та в Реєстрі платників податків. Господарські суди, як правило, залишають позови органів приватизації без задоволення. Таким чином, без вирішення проблемних питань на законодавчому рівні марно сподіватися на покращання ситуації.